

De 'lange
armen' uit het
buitenland
zijn niet altijd
hetzelfde,
weet *Thijl*
Sunier

Thijl Sunier is emeritus hoogleraar antropologie aan de Vrije Universiteit met de leerstoel 'Islam in Europese samenlevingen'.

OPINIE

Diaspora

De ongeregeldheden in Den Haag vorig weekend waarbij Eritrese demonstranten slaags raakten met de politie, leidden in de media en aan de talkshowtafels tot verhitte discussies over de achtergronden van dit oproer. Daarbij werd onder meer gewezen op de 'lange arm' van de Eritrese dictator Afewerki. Onder het mom van 'gezellige culturele bijeenkomsten' georganiseerd door aanhangers van Afewerki, en door middel van intimidatie door geheime agenten, zou het regime Eritreeërs in het buitenland in het gareel proberen te houden. Het begrip 'lange arm' wordt meer en meer gebruikt als label om ongewenste activiteiten van een regime buiten de eigen landsgrenzen te omschrijven, maar vaak mist zo'n label diepgang en roept het meer vragen op dan dat het antwoorden verschaft. Dit soort praktijken zijn niet uniek en ze komen niet alleen onder Eritreeërs voor. Pogingen van regeringen om onderdanen elders te beïnvloeden zijn van alle tijden en vinden in alle migrantengemeenschappen plaats. In de jaren zeventig en tachtig waren de zogenaemde *Amicales* actief onder Marokkaanse migranten in Europa. De organisatie was opgericht als vereniging voor Marokkanen in het buitenland, maar zij zouden onder die dekmantel spioneren voor het toenmalige autoritaire regime van koning Hassan II. De vereniging werd al snel bekend als 'de lange arm van koning Hassan'. De confrontatie tussen voor- en tegenstanders van het regime hield de gemoederen flink bezig in die jaren. In diezelfde tijd waren er sterke aanwijzingen dat er agenten van de Turkse militaire dictatuur actief waren onder Turkse migranten in Europa. Ook de zogenaemde Grijsse Wolven, aanhangers van de Turkse fascistische partij MHP die zich presenteerden als 'Turkse culturele verenigingen', intimideerden in die jaren vooral linkse Turken in Europa. Daar zijn ook slachtoffers bij gevallen, onder andere in Nederland. En de huidige Turkse president Erdogan doet er alles aan om Turken in den vreemde aan zich te binden, hen in de gaten te houden en hen er steeds aan te herinneren dat zij eigenlijk Turkse onderdanen zijn. Ook dat gebeurt vaak via culturele en religieuze activiteiten en organisaties en ook daar wordt gesproken over 'de lange arm van Erdogan'.

Relaties van migranten met het land van herkomst en bemoeienis van overheden met die migranten zijn onlosmakelijk verbonden met migratie. Bij de eerste generatie migranten ging het vooral om persoonlijke banden met familie. Maar ook daaropvolgende generaties hoeven absoluut geen terugkeerplannen te hebben om relaties te onderhouden met mensen en organisaties in het land van herkomst. Moderne communicatiemiddelen hebben zulke relaties vergemakkelijkt en versterkt, maar ook een andere inhoud en een ander karakter gegeven. Deze zogeheten transnationale relaties vormen de basis voor institutionele structuren en organisatorische verbanden. Ze vormen de noodzakelijke infrastructuur voor de activiteiten van overheden en

Nederlandse Turken betogen bij de Erasmusbrug in Rotterdam tegen de mislukte staatsgreep in Turkije in 2016.

FOTO MARTEN VAN DIJL / ANP

De 'lange arm' hoort nou eenmaal bij migratie

Transnationale relaties zijn onlosmakelijk verbonden met migratie, betoogt *Thijl Sunier*. Die relaties zijn veelvormig en ingewikkeld.

ook van allerlei bewegingen en organisaties uit landen van herkomst. Ook spionage door een regime is vrijwel onmogelijk zonder gebruik te maken van de netwerken die onder migranten bestaan - al zijn daadwerkelijke spionage en controle maar een heel klein onderdeel van de activiteiten van overheden gericht op onderdanen in het buitenland. In de meeste gevallen gaat het om reguliere dienstverlening. Zo onderhield de Nederlandse overheid gedurende meerdere generaties intensieve banden met de naoorlogse Nederlandse emigranten in Canada, Australië en Nieuw-Zeeland. De banden van de emigranten met de achtergebleven familie en de culturele nostalgische verenigingen die de emigranten in het nieuwe land opzetten, speelden daarbij een belangrijke faciliterende rol. Aan die actieve overheidsbemoeienis lagen econo-

mische maar vaak ook politieke belangen ten grondslag. Men hoopte dat de emigranten een soort lokale ambassadeurs van Nederland zouden worden.

Zoveel is duidelijk. De gebeurtenissen in Den Haag hebben te maken met de gespannen verhoudingen binnen de Eritrese gemeenschap, die ongetwijfeld weer mede het gevolg zijn van de inmenging van het Eritrese regime. Maar de Eritrese bevolking hier kan natuurlijk niet worden versimpeld tot louter voor- en tegenstanders van dat regime. De Eritrese gemeenschap is net als andere migrantengemeenschappen complex en divers en de binding met het land van herkomst is grillig, veelvormig en voortdurend in ontwikkeling. Transnationale netwerken en organisaties zijn een onlosmakelijk onderdeel van migratiebewegingen. Activiteiten

Spionage door een regime is vrijwel onmogelijk zonder de netwerken die onder migranten bestaan

en onderlinge verhoudingen moeten in dat licht gezien worden. Laat er geen misverstand over bestaan: spionagepraktijken en pogingen van regeringen om hun onderdanen elders in de wereld te intimideren zijn kwalijk. Zeker als het om autoritaire regimes gaat. Waar mogelijk moet aan zulke praktijken een halt worden toegevoerd. Maar dat is slechts één kant van de zaak. Juist als de spanningen hoog oplopen, zoals in Den Haag, is het belangrijk om de complexiteit van zulke incidenten onder ogen te zien en te kijken hoe de migrantengemeenschap als geheel. In plaats van de onlusten af te doen als ordinaire ordeverstoring waar we alleen maar last van hebben zou het goed zijn als politici en journalisten zich serieuzer zouden verdiepen in de achtergronden van de Eritrese gemeenschap in Nederland.